

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.2.11>
УДК 339.9**Ігор Михайлович ПОСОХОВ**

д.е.н., професор, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9668-642X>e-mail: posokhov7@gmail.com**Єва Дмитрівна ГАЛАПУРА**

студентка, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5753-5586>e-mail: eva.galapura@gmail.com**АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄС І США**

У статті проаналізовано сучасний стан торгово-економічного співробітництва між Україною та країнами ЄС та США. Визначено основні принципи функціонування ЄС і місце США та ЄС у структурі експорту України за період 2023 р., проаналізовано загальний обсяг експорту та імпорту між США та Україною. Визначено частку США та країн ЄС в інвестиціях в Україну за 2022 р., визначено частку США та країн ЄС, у фінансовій допомозі Україні, проаналізовано показники торгівлі України, ЄС та США за 2023 р.

Ключові слова: ЄС, товарооборот, міжнародна торгівля, торгово-економічне співробітництво, членство в ЄС, США

ВСТУП

Аналіз сучасного стану торгово-економічного співробітництва між Україною та країнами ЄС та США є достатньо актуальною темою дослідження, тому що Україна обрала шлях європейської інтеграції і рухається шляхом підготовки до набуття членства в ЄС. Питання торговельно-економічних відносин США та України досліджено в публікаціях Ю. Козака, О. Василиці, В. Педоса, Н. Зарицької. Питання торговельно-економічного співробітництва України з країнами ЄС висвітлено в публікаціях О. Білоруса, І. Бураковського, Д. Лук'яненка, З. Луцишин, А. Філіпенка, С. Циганова, О. Шниркова та ін.

МЕТА роботи – дослідження сучасного стану та особливостей торгово-економічного співробітництва між Україною та країнами ЄС і США, а також розроблення рекомендацій з їхнього вдосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ: застосовано методи порівняння, аналізу і синтезу, узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

ЄС прагне створити економічний союз з високим рівнем економічної інтеграції країн та «єдності», а також встановлення загального громадянства.

Основні принципи функціонування ЄС показано у табл. 1.

Перш ніж дослідити динаміку торговельно-економічних відносин України та ЄС та України з США, пропонуємо визначити їх частку у структурі експорту та імпорту України (рис. 1). Отже, ми бачимо, що частка США у структурі експорту становить 2 %, найбільша частка належить країнам ЄС, а саме Польщі та Румунії, сумарна частка яких становила 26 % всього експорту України. В основному усе пов'язано з тим, що більшість продукції йшла транзитом через ці країни та відправлялась в країни Африки та США [2; 4-6].

Отже, частка США у структурі імпорту України складає 5% та входить в п'ятірку найбільших імпортерів нашої країни.

Далі дослідимо місце США у структурі імпорту (рис. 2).

Найбільша частка в імпорті належить Китаю – 18 %, Польщі – 11 % та Німеччині 9 %. Сумарно частка цих трьох країн становить 38%.

В підсумковому аналізі торговельних відносин пропонуємо проаналізувати загальний обсяг експорту та імпорту між США та Україною за останні 8 років (рис. 3).

Аналізуючи дані рис. 3, бачимо, що між країнами від'ємне торговельне сальдо, що є не дуже вигідним для України, адже імпорт в разі перевищує експорт. Саме тому так необхідно розвивати український експорт та зміцнювати стосунки з США саме в цьому напрямку. Далі дослідимо динаміку зовнішньої торгівлі ЄС та України (рис. 4) [7; 8].

Отже, аналізуючи зовнішню торгівлю з країнами ЄС, ми бачимо збільшення обсягів та експорту починаючи з 2022 р., саме в період війни торговельні відносини між Україною та ЄС ще більше поглибились та країни ЄС є ключовими експортними та імпортними партнерами України. Негативним є від'ємне торговельне сальдо, проте українські компанії працюють на тим, щоб скоро воно стало позитивним.

Далі дослідимо місце США в інвестиціях в Україну (рис. 5).

Отже, з рис. 5 видно, що частка США в інвестиціях в Україну складає 3 %, найбільша частка інвестицій належить таким країнам ЄС, як Кіпр та Нідерланди, і сумарно становить – 52%.

На основі статистичних даних визначимо частку США та країн ЄС, у фінансовій допомозі Україні (рис. 6). Отже, ми бачимо, що частка США складає 63% – в розмірі 47,82 млрд євро. Стосовно частки ЄС, то вона складає 23%, і разом із США сумарно 86%. За період лютого-листопада 2022 р. країнами світу надано загальну допомогу на 108 млрд євро [9; 10].

Країни ЄС та США підтримують не тільки українську економіку і населення, але й підтримують Україну.

Україна переживає не найкращі часи, проте очікуємо, що після стабілізації ситуації прийдуть позитивні зміни в українську економіку і ми станемо фінансово незалежною країною з високим рівнем економіки та фінан-

Таблиця 1 – Основні принципи функціонування ЄС (розроблено на основі даних [1])

Принципи	Сутність
Розбудова економічного і валютного союзу	її основою є єдина валюта ЄС (не всі члени профспілки брали участь у цьому процесі, оскільки багато країн з різних причин тримали обіг валюти своєї країни);
Створення шенгенського простору	одноразова віза для іноземних громадян, шенгенська угода;
Розроблення і проведення інституту ЄС загальної політики в різних областях	аграрна політика ЄС загалом, конкурентна політика, імміграційна, транспортна, екологічна політика тощо;
Формування права ЄС	приватна система, яка керує більшістю ключові сфери зв'язків з громадянською та участі держав-членів, юридичних осіб та серед людей;
Введення інституту громадянства ЄС	як постійний зв'язок між громадянами держав-членів та ЄС; нове джерело труднощів, де це виправлено; правова основа для громадян ЄС означає Європейську конвенцію, прийняту в 2000 р.; єдність стосовно основних прав;
Розробка законодавства і вживання організаційних заходів у кримінально-правовій сфері	з метою трансформації ЄС загалом до «місця свободи, безпеки та справедливості» (ст. 2 Договору про Європейський Союз): звичайна практика з питань боротьби з тероризмом, контрафакцією, відмивання грошей та інші засоби; «міжнародна» злочинність; установка мінімальних стандартів захисту прав людини тощо;
Перетворення ЄС на самостійного учасника міжнародних відносин	створення кооперативних і кооперативних відносин іноземні країни.

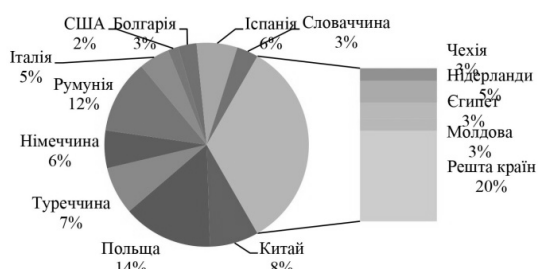

Рис. 1. Місце США та ЄС в структурі експорту України за період 2023 р., % [2]

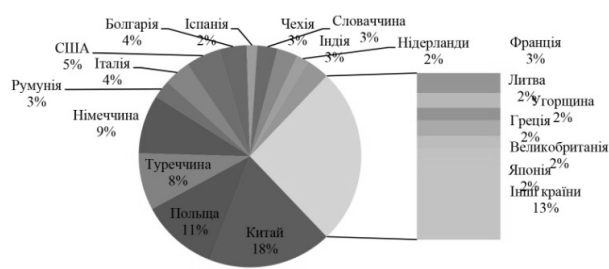

Рис. 2. Місце США та ЄС у структурі імпорту України за період 2023 р., % [2]

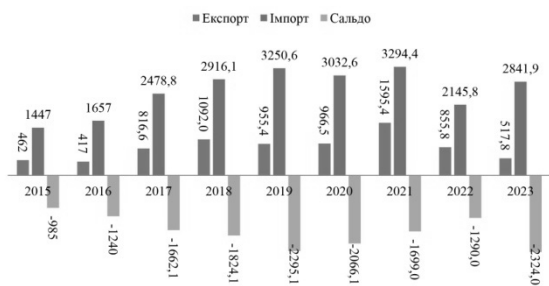

Рис. 3. Динаміка зовнішньої торгівлі США та України за період 2016-2023 рр., млн дол. США [2]

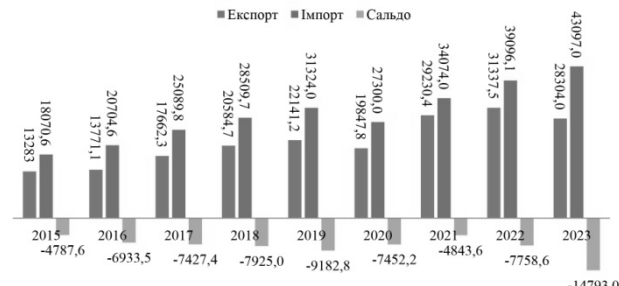

Рис. 4. Динаміка зовнішньої торгівлі ЄС та України за період 2016-2023 рр., млн дол. США [2]

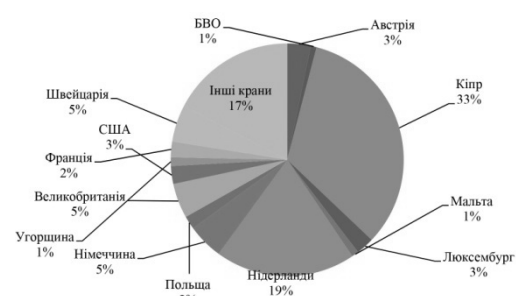

Рис. 5. Частка США та країн ЄС в інвестиціях в Україну за 2022 р., % [3]

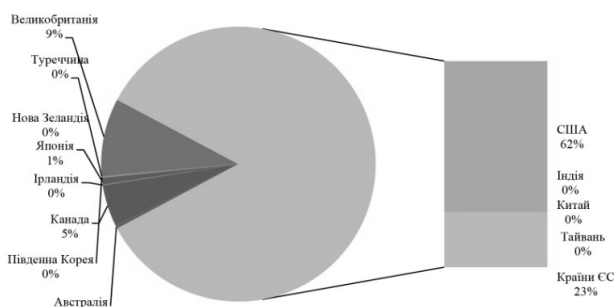

Рис. 6. Частка США та ЄС у загальній підтримці України країнами світу за період з 24 лютого до 8 листопада 2022 р. млрд євро [3]

сової захищеності.

В підсумку проведемо аналіз показників торгівлі між Україною ЄС та США (табл. 2). Дані табл. 2 показують, що індекс чистої торгівлі негативний, що вказує на перевищення імпорту на експорт в 2023 р. та від'ємне зовнішньоторговельне сальдо України. Отже, можемо стверджувати, що торгівля з ЄС та США для України не є достатньо збалансованою. Індикатор виявленої по-

рівняної переваги (на прикладі експорту зерна) показав, що частка експорту українського зерна в ці країни є недостатньою та її потрібно розвивати.

Індикатор внутрішньогалузевої торгівлі з ЄС має позитивне значення, що свідчить про посилення інтеграції між країнами. Стосовно США, то цей індекс має недостатньо позитивне значення, що свідчить про невисокий рівень інтеграції між країнами.

Таблиця 2 – Аналіз показників торгівлі України, ЄС та США за 2023 р. [2, 3]

Показник	ЄС	США
Індикатор внутрішньогалузевої торгівлі	1,2768	0,5546
Індикатор торгової спеціалізації	-0,0694	-0,0587
Індикатор виявленої порівняної переваги (на прикладі експорту зерна)	0,0009	0,0089
Індикатор інтенсивності торгівлі	3,8976	3,1278

ВИСНОВКИ

Розроблено рекомендації з удосконалення торгово-економічного співробітництва між Україною та країнами ЄС і США:

- розвиток торгівлі послугами, зовнішньоторговельний обіг послугами динамічно зростає. Частка торгівлі послугами з країнами ЄС є також однією з найбільших в географічній структурі, а також характеризується динамічним збільшенням протягом 2009–2022 рр.;
- необхідність для України підтримки національних

виробників з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності на європейському ринку, зокрема у вигляді кредитування експортно-імпортних операцій, спрямованих на підтримку сільськогосподарських виробників.

Отже, дослідивши торговельні відносини України з США та ЄС, ми з'ясували, що ці партнери є ключовими для розвитку як економіки нашої країни, так і ЗЕД. Саме США та країни ЄС є основними соратниками в підтримці нашої країни та співпраця з ними є основою розвитку нашої країни.

Список використаних джерел

1. Ткаченко А., Левченко Н. Оцінка ефективності соціальних інвестицій металургійних підприємств за методом декаплінгу. *Науковий вісник НГУ*. 2021. № 4.
2. Статистика зовнішньої торгівлі України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
3. A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine. 2022. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/datasets/ukraine-support-tracker-data-17410/>
4. Посохов І.М., Лукіна С.Ю. Реінженіринг у міжнародному бізнесі. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки)*. Харків, 2023. № 3. С. 3-7.
5. Посохов І.М., Проскуріна Є.О. Проблеми та перспективи економічної інтеграції України в ЄС. *Актуальні питання науки, освіти та суспільства в умовах сучасних викликів*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 27 грудня 2022 р.): у 2 ч. Полтава, 2022. Ч. 2. С. 45-48.
6. Посохов І.М., Похвалітова Д.Д. Вплив діджиталізації на систему міжнародних економічних відносин у XXI столітті. *Development of modern economic science in the context of digitalization*: proc. of the Intern. sci. conf. (Riga, December 3-4, 2021). Riga, 2021. pp. 159-161.
7. Посохов І.М. Дослідження державної політики регулювання ризику в країнах ЄС. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 2. С. 8-11.
8. Посохов І.М. Зона вільної торгівлі України та ЄС: сучасні результати та перспективи розвитку. *Угода про асоціацію з ЄС як інструмент забезпечення стійкості економіки України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25-26 листопада 2021 р.): у 2-х ч. Київ, 2021. Ч. 1. С. 32-35.
9. Лошенко О., Галан Л., Посохов І. Сучасні стратегії в міжнародному маркетингу. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2(66). С. 123–131. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-123-131>
10. Посохов І.М., Петриченко О.В. Показник якості як основоположний елемент рівня конкуренції в міжнародній торгівлі. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*: тези доп. 30-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2022, [Харків, 19-21 жовтня 2022 р.] / ред. Є. І. Сокол. Харків, 2022. 593 с.

References

1. Tkachenko A., Levchenko N. Otsinka efektyvnosti sotsialnykh investytsii metalurhiinykh pidpriemstv za metodom dekaplinhu. *Naukovyi visnyk NHU*. 2021. № 4. (in Ukrainian).
2. Foreign trade statistics of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (in Ukrainian).
3. A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine. 2022. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/datasets/ukraine-support-tracker-data-17410/>
4. Posokhov I.M., Lukina S.Yu. Reengineering in international business. *Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences)*. Kharkiv, 2023. No. 3. pp. 3-7. (in Ukrainian).
5. Posokhov I.M., Proskurina Ye.O. Problems and prospects of economic integration of Ukraine in the EU. *Current issues of science, education and society in the conditions of modern challenges*: coll. theses add. International science and practice conference (Kremenchuk, December 27, 2022): in 2 parts. Poltava, 2022. Part 2. pp. 45-48. (in Ukrainian).
6. Posokhov I.M., Pokhvalitova D.D. The impact of digitalization on the system of international economic relations in the 21st century. *Development of modern economic science in the context of digitalization*: proc. of the Intern. sci. conf. (Riga, December 3-4, 2021). Riga, 2021. pp. 159-161. (in Ukrainian).
7. Posokhov I.M. Research on state risk regulation policies in EU countries. *Economics. Finances. Law*. 2016. № 2. pp. 8-11. (in Ukrainian).
8. Posokhov I.M. Free Trade Area between Ukraine and the EU: Current Results and Development Prospects. *Association agreement with the EU as a resilience tool for Ukrainian economy*: proc. of the intern. sci. and practical conf. (Kyiv, November 25-26, 2021): in 2 vol. Kyiv, 2021. Vol. 1. pp. 32-35. (in Ukrainian).
9. Losheniuk O., Halan L., Posokhov I. Modern strategies in international marketing. *Academic notes of the University "KROK"*. 2022. № 2(66). pp. 123-131. (in Ukrainian). URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-123-131>
10. Posokhov I.M., Petrychenko O.V. Quality indicator as a fundamental element of the level of competition in international trade. *Information technologies: science, engineering, technology, education, health: abstracts of the 30th International Scientific and Practical Conference MicroCAD-2022, [Kharkiv, October 19-21, 2022]* / ed. E. I. Sokol. Kharkiv, 2022. 593 p. (in Ukrainian).

Ihor POSOKHOV

Doctor of Economics, Professor, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9668-642X>

e-mail: posokhov7@gmail.com

Yeva HALAPURA

student, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5753-5586>

e-mail: eva.galapura@gmail.com

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF TRADE AND ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE EU COUNTRIES, AND THE USA

Introduction. This paper analyzes the current state of trade and economic cooperation between Ukraine and the EU and the USA.

The purpose of the paper is to study the current state and features of trade and economic cooperation between Ukraine and the EU and the USA and develop recommendations for their improvement.

Results. The basic principles of the functioning of the EU are analyzed, the place of the USA and the EU in the structure of Ukraine's exports for the period of 2023 is analyzed, the total volume of exports and imports between the USA and Ukraine. Is analyzed, the share of the USA and EU countries in investments in Ukraine for 2022 is determined, based on statistical data, the share of the USA and EU countries in financial assistance to Ukraine is determined, and the trade indicators of Ukraine, the EU and the USA for 2023 are analyzed. In conclusion, we will analyze the indicators of trade between Ukraine, the EU and the USA. The data in Table 2 show that the net trade index is negative, which indicates an excess of imports over exports in 2023 and a negative foreign trade balance of Ukraine. Therefore, we can argue that trade with the EU and the USA is not sufficiently balanced for Ukraine. The indicator of the revealed comparative advantage (using the example of grain exports) showed that the share of Ukrainian grain exports to these countries is insufficient and needs to be developed. The indicator of intra-industry trade with the EU has a positive value, which indicates increased integration between countries, with respect to the USA, this index has an insufficiently positive value, which indicates a low level of integration between countries.

Conclusions. So, having studied Ukraine's trade relations with the US and the EU, we found out that these partners are key for the development of both our country's economy and foreign economic activity. It is the US and the EU countries that are the main allies in supporting our country, and cooperation with them is the basis for the development of our country.

Keywords: EU, trade, international trade, trade and economic cooperation, EU membership, USA